

บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
THE SUPERVISORY ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN SAIYOK-LINTIN
NETWORK UNDER KANCHANABURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

วรกมล น้อยพิทักษ์¹
WORAKAMOL NOIPITAK
สงวน อินทร์รักษ์²
SANGAUN INRAK

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อทราบบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 2) เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของโรงเรียนในเครือข่ายไทรโยค - ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของโอลิวาและพอลัส (Oliva and Pawlas) และแบบสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่(frequency) ร้อยละ(percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านแต่ละบทบาทอยู่ในระดับ มาก
2. แนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า 1)การพัฒนาบทบาทผู้ประสานงานของผู้บริหาร ควรมีการประสานกำกับติดตามงานเป็นลำดับขั้นกับครูในโรงเรียนในลักษณะเป็นเครือข่ายให้ความร่วมมือ 2)การพัฒนาบทบาทที่ปรึกษาของผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารทั้ง 4 ฝ่ายและนโยบายของกระทรวงในแต่ละเรื่องที่มีการเน้นย้ำ 3)การพัฒนาบทบาทผู้นำกลุ่มของผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะชี้แนะให้แก่ครู ประชุมทำความเข้าใจ 4)การพัฒนาบทบาทผู้ประเมินของผู้บริหารควรมีการศึกษาหลักเกณฑ์วิธีการหรือข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมิน

คำสำคัญ : บทบาทการนิเทศ, ผู้บริหารสถานศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of this research were to find 1) to study the supervisory role of school administrators in Saiyok-Lintin network under Kanchanaburi primary educational service area office 3 2) to study guidelines for developing supervisory role of school administrators in Saiyok-Lintin network under Kanchanaburi primary educational service area office 3. The population of research were 33 school administrators in Saiyok-Lintin network under Kanchanaburi primary educational service area office 3. The research instrument were a questionnaire concerning the supervisory role of school based on Olivia and Pawlas concept and an interview form concerning the supervisory role of school. The statistical used to analyze the data were frequency (f), percentage (%), arithmetic mean (μ), standard deviation (σ) and content analysis.

The findings of this research were as follows :

1. The supervisory role of school administrators in Saiyok-Lintin network under Kanchanaburi primary educational service area office 3, in overall and each role was rated at a high level

2. Guidelines for developing supervisory role of school administrators in Saiyok-Lintin network under Kanchanaburi primary educational service area office 3 found that 1) The development of coordinator role for administrators should consecutively coordinate and supervise with academic teachers in school network. That is systematic coordination 2) The development of advisor role for administrators should know and comprehend in 4 administrative faction and important ministry policy. 3) The development of leadership in administrators should perform in advising role to suggest essential guidelines and make a technical conference with teachers. 4) The development of inspector role in administrators should realize and study supervisory evaluation criterion.

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาคน ให้สามารถอยู่ร่วมกันทั้งกับคนและสิ่งแวดล้อมได้ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นไปในการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพเป็นหลัก โดยเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนก็คือ กระบวนการการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อีกทั้งยังช่วยให้คนมีชีวิตที่ดีมีความสุขในสังคม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น การจัดการศึกษาต้องมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545 และพ.ศ.2553 ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ : 2546)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคนมีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 มาตรา 22 กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา

ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและหมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (กรมสามัญศึกษา : 2545)

โดยสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้นั้น มีความจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปพร้อมกันทั้ง 3 กระบวนการ ซึ่งประกอบไปด้วย กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยกระบวนการทั้ง 3 นี้จะต้องมีความประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพหากขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งไปอาจจะส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาด้อยลงไปได้โดยมีกระบวนการบริหารและกระบวนการการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้กระบวนการเรียนการสอนพัฒนาบรรลุจุดมุ่งหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2543) กล่าวได้ว่าการบริหารเป็นกระบวนการจัดการวางตัวบุคลากรให้ทำงานเพื่อให้ตรงกับศักยภาพและตรงตามความรู้ความสามารถ รวมไปถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารและครูที่จะร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ส่วนในกระบวนการนิเทศการศึกษานั้นเป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยกระบวนการจัดการนิเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจัง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องเป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้นิเทศในสถานศึกษา โดยมีนักการศึกษาได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศไว้ต่าง ๆ กันที่สำคัญ อาทิเช่น บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศตามทัศนะของสังกัด อุทรานันท์ (2530) วิลส์ (Wiles : 1983) โอลิวาและพอลัส (Oliva and Pawlas : 2001) เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลีนถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลีนถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

คำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามสำหรับการวิจัยไว้ ดังนี้

1. บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลีนถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลีนถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย ไทรโยค-ลีนถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของโอลิวาและพอลัส (Oliva and Pawlas, 2001 : 11-12) ที่ได้กำหนดบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 4 ข้อดังนี้ คือ 1) บทบาทผู้ประสานงาน (coordinator) 2) บทบาทที่ปรึกษา (consultant) 3) บทบาทผู้นำกลุ่ม (group leader) และ 4) บทบาทผู้ประเมิน (evaluator) มาเป็นขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของโรงเรียนในเครือข่ายไทรโยค - ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 33 คน โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน 3) ครูผู้สอน จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 33 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและประสบการณ์ทำงานในปัจจุบัน
2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของโอลิวา และ พอลัส (Oliva and Pawlas, 2001 :11-12) ซึ่งประกอบด้วยบทบาทการนิเทศของผู้บริหาร 4 ประการ 1)บทบาทผู้ประสานงาน (coordinator) 2)บทบาทที่ปรึกษา (consultant) 3) บทบาทผู้นำกลุ่ม (group leader) 4)บทบาทผู้ประเมิน (evaluator)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2 ตอนจำนวน 1 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันและประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่กำหนดตัวเลือกไว้ให้เลือก (forced choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งสร้างตามแนวคิด

ของโอลิวาและพอลัส (Oliva and Pawlas, 2001 : 11-12)

2) แบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ฉบับ ได้จากการสร้างเครื่องมือโดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ ใช้ในการออกแบบข้อสัมภาษณ์ โดยนำมาใช้สัมภาษณ์บุคคล จำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วย 1) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 หรือรักษาราชการแทน 2) ศึกษาพิเศษ 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษานอกกลุ่มเครือข่าย (โรงเรียนบ้านหาดจั่ว)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามของ ภัทรานิษฐ์ สุทธิแสงจันทร์ (2554) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการในการศึกษาวิจัย โดยแบบสอบถามมีค่าความสอดคล้องใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.6-1.0 และมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.947 และสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะปลายเปิด (open ended question) โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ฉบับ ได้จากการสร้างเครื่องมือโดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ใช้ในการออกแบบข้อสัมภาษณ์ โดยนำมาใช้สัมภาษณ์บุคคล จำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วย 1) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 หรือรักษาราชการแทน 2) ศึกษาพิเศษ 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษานอกกลุ่มเครือข่าย (โรงเรียนบ้านหาดจั่ว)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณค่าสถิติ ดังนี้ 1.การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ

(percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. การวิเคราะห์บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) จากนั้นจึงนำมาเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970 : 190) โดยถือว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงใดแสดงว่าบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับนั้นตามเกณฑ์การวิเคราะห์ของเบสท์ (Best)

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยอย่างมีระบบ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดและ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามโครงการโดยการศึกษาค้นคว้า หนังสือ ตำรา ข้อมูล สถิติ ปัญหา งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำผลงานมาจัดทำงานวิจัยแนะนำตามคำแนะนำ และดำเนินงานตามความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอโครงการวิจัยต่อภาควิชา เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติโครงการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทางการวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ สุทธิแสงจันทร์ มาดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่กำหนดแล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความถูกต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตาม

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ จัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประชากร คือโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น จำนวน 11 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่ง ครูผู้ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 33 คน และได้รับแบบสอบถามคืนมา 33 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยายซึ่งจำแนกเป็น 3 ตอน และบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ท่าน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย 13 คน คิดเป็นร้อยละ 39.39 เป็นเพศหญิง 20 คน คิดเป็นร้อยละ 60.60 เป็นผู้ที่มียุทธะว่าง 30 – 40 ปีมากที่สุดจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 39.39 รองลงมาอายุระหว่าง 41 -50 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 24.24 และอายุต่ำกว่า 30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.03 ตามลำดับ มีอายุราชการ 5 – 10 ปีมากที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 42.42 รองลงมาอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 อายุราชการ 11 -15 ปี จำนวน

6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.18 และอายุราชการ 16 – 20 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 มีวุฒิทางการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 69.69 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 มีตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่ง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ตำแหน่งครูทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันระหว่าง 5 – 15 ปี มากที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 51.51 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 21.21 มีประสบการณ์ระหว่าง 16 – 25 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.18 และมีประสบการณ์การทำงาน 26 ปีขึ้นไป น้อยที่สุดจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09

ตอนที่ 2 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น

การปฏิบัติบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20$, $\sigma = .48$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ บทบาทผู้นำกลุ่ม ($\mu = 4.31$, $\sigma = .40$) บทบาทผู้ประเมิน ($\mu = 4.26$, $\sigma = .47$) บทบาทที่ปรึกษา ($\mu = 4.17$, $\sigma = .54$) และบทบาทผู้ประสานงาน ($\mu = 4.04$, $\sigma = .66$)

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย

ไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จากผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง ที่มีลักษณะปลายเปิดเพื่อทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหาร

สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์บุคคลจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 หรือรักษาราชการแทน 2)ศึกษานิเทศก์ 3)ผู้อำนวยการสถานศึกษา นอกกลุ่มเครือข่าย (โรงเรียนบ้านหาดจิว) สรุปได้ว่า

1. การพัฒนาบทบาทผู้ประสานงาน ผู้บริหารควรมีการประสานนโยบายทางการศึกษามาจากกระทรวงหรือเขตพื้นที่แล้ว ควรมีการประสานถ่ายทอดนโยบายทางการศึกษาต่อไปให้แก่ครูวิชาการหรือหัวหน้าสายชั้นตามลำดับ มอบหมายงานให้ถูกกับภาระหน้าที่ของครู ประสานความร่วมมือให้การสนับสนุนผลักดันการดำเนินงานต่าง ๆ รวมถึงเป็นตัวแทนขององค์กรในการร่วมงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น มีการดำเนินงานควบคุม กำกับติดตาม ประเมินผลตามแผนงานที่สถานศึกษาวางแผนไว้

2. การพัฒนาบทบาทที่ปรึกษา ผู้บริหารควรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารความรู้ของงานทั้ง 4 ฝ่าย โดยเฉพาะงานวิชาการ หลักสูตร นโยบายของกระทรวงในแต่ละเรื่องที่มีการเน้นย้ำ เพื่อสามารถให้คำปรึกษาไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาด้วยกัน ครู หรือผู้ที่สนใจได้รับความรู้ มีการจัดการประชุมเพื่อพูดคุยทำความเข้าใจร่วมกันในสถานศึกษา ใช้วิธีการนิเทศที่เหมาะสม หรือควรมีความหลากหลายแล้วนำมาบูรณาการแล้วดำเนินการสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปี

3. การพัฒนาบทบาทผู้นำกลุ่ม ผู้บริหารควร มีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะชี้แนะให้แก่ครู ประชุมทำความเข้าใจภาพรวมบริบทของโรงเรียนกับครูทุกคน โดยเฉพาะครูผู้สอน ต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ บริหารจัดการกลุ่มการพัฒนาครู หลักสูตร วัสดุและประเมินผลลงสู่โรงเรียน ต้องมีความแม่นยำ เรื่องนโยบาย เข้าใจโดยละเอียด เพื่อเป็นผู้นำในการดำเนินงานตามแผนงานต่าง ๆ

4. การพัฒนาบทบาทผู้ประเมิน การประเมินควรเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความรู้ ศึกษาหลักเกณฑ์วิธีการหรือข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการประเมิน การออกนิเทศ เป็นการให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้วิธีให้กำลังใจ

สังเกตเอาข้อเสนอแนะมาแลกเปลี่ยนพูดในภาพรวมของสถานศึกษา ไม่ควรใช้ไปในทางตำหนิ ควรเสริมแรงทางบวก หลังดำเนินการประเมินควรมีการสรุปคะแนน เรื่องของผลที่เกิดขึ้นเผยแพร่ผลเพื่อสะท้อนลงให้ผู้รับการประเมิน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ ดังนี้ บทบาทผู้นำกลุ่ม บทบาทผู้ประเมิน บทบาทที่ปรึกษาและบทบาทผู้ประสานงาน

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย พบว่า

2.1 การพัฒนาบทบาทผู้ประสานงาน ผู้บริหารควรมีการรับนโยบายทางการศึกษามาจากกระทรวงหรือเขตพื้นที่แล้ว จะต้องมีการประสานถ่ายทอดนโยบายทางการศึกษาต่อไปให้แก่ครูวิชาการหรือหัวหน้าสายชั้นตามลำดับมอบหมายงานให้ถูกต้องภาระหน้าที่ของครู ประสานความร่วมมือให้การสนับสนุนผลักดันการดำเนินงานต่าง ๆ รวมถึงเป็นตัวแทนขององค์กรในการร่วมงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น มีการดำเนินงานควบคุม กำกับติดตามประเมินผลตามแผนงานที่สถานศึกษาวางแผนไว้

2.2 การพัฒนาบทบาทที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหาร ความรู้ของงานทั้ง 4 ฝ่าย โดยเฉพาะงานวิชาการ หลักสูตร นโยบายของกระทรวงในแต่ละเรื่องที่มีการเน้นย้ำ เพื่อสามารถให้คำปรึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาด้วยกัน ครู หรือผู้ที่สนใจได้รับความรู้ มีการจัดการประชุมเพื่อพูดคุยทำความเข้าใจร่วมกันในสถานศึกษา ใช้วิธีการนิเทศที่เหมาะสม หรือควรมีความหลากหลายแล้วนำมาบูรณาการแล้วดำเนินการสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปี

2.3 การพัฒนาบทบาทผู้นำกลุ่ม ผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะชี้แจงให้แก่ครู ประชุมทำความเข้าใจภาพรวมบริบทของโรงเรียนกับครูทุกคน โดยเฉพาะครูผู้สอน ต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ บริหารจัดการกลุ่มการพัฒนาครู หลักสูตร วัสดุผลและประเมินผลลงสู่โรงเรียน ต้องมีความแม่นยำเรื่องนโยบาย เข้าใจโดยละเอียด เพื่อเป็นผู้นำในการดำเนินงานตามแผนงานต่าง ๆ

2.4 การพัฒนาบทบาทผู้ประเมิน การประเมินเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีความรู้ ศึกษาหลักเกณฑ์วิธีการหรือข้อมูลต่างเกี่ยวกับการประเมินการออกนิเทศ เป็นการให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้วิธีให้กำลังใจ สังเกตเอาข้อเสนอแนะมาแลกเปลี่ยนพูดในภาพรวมของสถานศึกษา ไม่ควรใช้ไปในทางตำหนิ ควรเสริมแรงทางบวก หลังดำเนินการประเมินควรมีการสรุปคะแนน เรื่องของผลที่เกิดขึ้นเผยแพร่ผลเพื่อสะท้อนลงให้ผู้รับการประเมิน

การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อให้ทราบถึงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ว่าบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาบทบาทการนิเทศเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศ ถือว่าการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการประกันคุณภาพทางการศึกษา บทบาทผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการนิเทศและสอดคล้องกับ ศักดิ์ไทย

สุรกิจบวร (2545 :30) ที่ได้สรุปความหมายของ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสามารถช่วยให้บุคลากรพัฒนาอาชีพได้ด้วยการแสดง บทบาท 5 ประการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยความสะดวก ผู้ประเมิน ผู้คาดการณ์ ผู้ให้คำปรึกษาและผู้ส่งเสริมสนับสนุน และสอดคล้องกับภัทรานิษฐ์ สุทธิแสงจันทร์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมและแต่ละบทบาท อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ บทบาทผู้ประสาน บทบาทผู้นำกลุ่ม บทบาทผู้ประเมินและบทบาทที่ปรึกษา และสอดคล้องกับ วันทนา เมืองจันทร์ (2555) ที่กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การบริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำเป็นต้องทำงานด้วยจิตใจที่ มั่นคง แน่วแน่ โดยมีอุดมคติและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และปัญหาหลายประการที่ต้องเผชิญ อีกทั้งต้องหา แนวทางแก้ไขให้สำเร็จ ดังนั้น การแสดงบทบาทที่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้บริหารควรแสดงให้เห็น เหมาะสมกับตำแหน่งของผู้นำสูงสุดภายใน สถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของนิตย์ ประจงแต่ง (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการนิเทศภายใน สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ใน 7 ด้าน คือ ด้าน กระบวนการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านกระบวนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และด้าน การประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรีเขต 2 ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมและราย ด้านสถานศึกษา คือ ด้านกระบวนการสอน และด้าน สื่อการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในสถานศึกษาแต่ละขนาดแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ วรณมา หมาด เห่ง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่าบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก และ สอดคล้องกับ จันทรัตน์ อนุชิตอารมณ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการ ปฏิบัติงานนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอมืองนครปฐม ผล วิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยการบริหารโรงเรียนโดย ภาพรวม และเมื่อแยกพิจารณาแต่ละปัจจัย พบว่า อยู่ ในระดับมาก โดยมีปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและ การปฏิบัติงานอยู่ในอันดับที่สูงที่สุด ส่วนระดับการ ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาโดย ภาพรวม และเมื่อแยกพิจารณาแต่ละปัจจัย พบว่าอยู่ ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการ บริหารกับการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน โดย ภาพรวมพบว่า อยู่ในอันดับที่สูงที่สุดและเมื่อแยกเป็น รายปัจจัย พบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กันอยู่ใน ระดับมาก 3) ปัจจัยการบริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการ ปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า ปัจจัยด้าน ลักษณะบุคคล ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการ ปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศ ภายในโรงเรียน งานจัดระบบข้อมูลสารนิเทศเพื่อการ วางแผน และการวางแผนนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา ปัจจัย ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้าน นโยบายการบริหาร และการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการ ดำเนินการตามแผนนิเทศที่วางไว้ และปัจจัยด้าน ลักษณะองค์กร ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ส่งผลต่อการประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ และ สอดคล้องกับ ณรงค์ชัย ศรีศุภลักษณ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการนิเทศในโรงเรียนกลุ่มบาง เลน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 พบว่า การนิเทศในโรงเรียนกลุ่มบาง

เลน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก

2. ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาบทบาท การนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย ไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่ามีความ สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ว่าแนวทางการพัฒนา บทบาทการนิเทศเป็นแบบพหุวิธี ซึ่งแต่ละบทบาท มี แนวทางการพัฒนาดังต่อไปนี้ 1) บทบาทผู้ ประสานงาน ผู้บริหารควรมีการรับนโยบายทาง การศึกษามาจากกระทรวงหรือเขตพื้นที่แล้ว จะต้องมีการ ประสานถ่ายทอดนโยบายทางการศึกษาต่อไป ให้แก่ครูวิชาการ หรือหัวหน้าสายชั้นตามลำดับ มอบหมายงานให้ถูกกับภาระหน้าที่ของครู ประสาน ความร่วมมือให้การสนับสนุนผลักดันการดำเนินงาน ต่าง ๆ รวมถึงเป็นตัวแทนขององค์กรในการร่วมงาน กับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นมีการดำเนินงานควบคุม กำกับติดตาม ประเมินผลตามแผนงานที่สถานศึกษา วางแผนไว้ เพื่อนำผลการดำเนินงานมาเพื่อพัฒนาและ ปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพที่สุด 2) บทบาทที่ปรึกษา ผู้บริหารควรมีความรู้เรื่องภาระ งานของโรงเรียนแล้วให้คำปรึกษาแก่ครูในการ ปฏิบัติงานหน้าที่ในการดำเนินการจัดการเรียนการ สอนให้บรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษาร่วมกันวางแผนไว้ 3) บทบาทผู้นำกลุ่ม ผู้บริหารควรศึกษานโยบาย เป็น ผู้นำในการให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ ให้แก่ครูได้ เป็นผู้นำ ในสถานศึกษาในการดำเนินงานภายในและภายนอก สถานศึกษา 4) บทบาทผู้ประเมิน ผู้บริหารควรศึกษา เกณฑ์การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย โดยถือว่า บทบาทผู้ประเมินเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารในการ วัดและ ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูใน สถานศึกษา โดยหลีกเลี่ยงวิธีการนิเทศด้วยการตำหนิ มาใช้วิธีการชื่นชม ให้กำลังใจแทน อีกทั้งต้อง ดำเนินการประเมินด้วยความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการ ดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับ กิตติมา ปรีดีติลล (2545) ให้ความหมายว่า ผู้บริหารที่ ประสบความสำเร็จ ควรทำหน้าที่เป็นผู้บริหารและ

ผู้นำทางการสอนด้วย โดยจะต้องมีความสามารถทาง งาน 9 ประการ คือ 1) ประเมินผลการทำงานของ ครู 2) ตั้งความคาดหวังสูงเกี่ยวกับนักเรียนและครู 3) มีมาตรฐานวิชาชีพสูง 4) จัดให้มีและดำเนินการ เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของ โรงเรียน 5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคลากร 6) จัด สภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย 7) พัฒนาแผนพัฒนา โรงเรียน 8) จัดระบบสื่อสารภายในที่ดี 9) เข้มงวดต่อ การคัดเลือกผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งครูและสอดคล้อง กับศักดิ์ไทย สุรกิจบรร (2545) สรุปความหมายของ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหาร สามารถช่วยให้บุคลากรพัฒนาอาชีพได้ด้วยการแสดง บทบาท 5 ประการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการความ สะดวก ผู้ประเมิน ผู้คาดการณ์ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ ส่งเสริมสนับสนุน ดังนี้ 1) บทบาทผู้อำนวยการความ สะดวก ได้แก่ การช่วยบุคลากรให้รู้คุณค่าในอาชีพ ความสนใจและทักษะที่เป็นจุดเด่นของตนเอง ช่วยให้ บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญในการวางแผนด้าน การงานในระยะยาว สร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิด กว้างและรับฟังความคิดเห็นเพื่อเปิดโอกาสให้ บุคลากรแต่ละคนแสดงความสนใจเกี่ยวกับอนาคต ด้านการงานของตนได้ และช่วยให้บุคลากรมีความ เข้าใจและสามารถแสดงความต้องการของตนเกี่ยวกับ อนาคตด้านการงานได้ 2) บทบาทผู้ประเมิน ได้แก่ แจ้งผลการประเมินเกี่ยวกับการทำงานและผลปฏิบัติ ตัวของสมาชิกในองค์กรอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา แจ้งให้บุคลากรทราบความคาดหวังและมาตรฐานที่ใช้ ในการประเมิน รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรว่าสิ่ง ใดมีความสำคัญต่อการทำงานในปัจจุบันและความ มุ่งหวังในการปรับปรุงการทำงานต่อไป ชี้ให้เห็น ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงาน ผลการปฏิบัติตัวและ เป้าหมายในอาชีพ และเสนอแนะกิจกรรมที่จะช่วยให้ บุคลากรสามารถปรับปรุงการทำงาน และการปฏิบัติ ตัวตนได้ 3) บทบาทผู้คาดการณ์ ได้แก่ ให้ข้อมูล เกี่ยวกับองค์กร อาชีพและอุตสาหกรรม ช่วยให้ บุคลากรสามารถให้ข้อมูลและเข้าถึงแหล่งข้อมูล ได้ และชี้ให้เห็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นและการพัฒนา ใหม่ ๆ ที่มีผลกระทบต่อนหน้าที่การงานของบุคลากร 4) บทบาทผู้ให้คำปรึกษา ประกอบด้วย ช่วยให้

บุคลากรแสดงเป้าหมายเกี่ยวกับอนาคตด้านการงานที่ตนต้องการได้ ช่วยเหลือให้บุคลากรในการเลือกเป้าหมายเกี่ยวกับอนาคตด้านการงานที่สามารถปฏิบัติได้จริง เชื่อมโยงเป้าหมายในด้านการงานที่มีประสิทธิภาพให้เข้ากับความต้องการทางธุรกิจ และเป้าหมายขององค์กร และแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุน รวมทั้งอุปสรรคที่มีผลต่อความสำเร็จในหน้าที่การงาน 5) บทบาทผู้ส่งเสริมสนับสนุน มีดังนี้ ช่วยให้บุคลากรแต่ละคนสามารถพัฒนาแผนงาน โดยละเอียดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ช่วยให้บุคลากรประสบความสำเร็จด้วยการประสานงานกับบุคคลในสาขาอาชีพอื่น ๆ ในองค์กร หรืออุตสาหกรรม อภิปรายถึงความสามารถและเป้าหมายในหน้าที่การงานของบุคลากรกับบุคคลที่สามารถหยิบยื่นโอกาสดี ๆ ให้กับบุคคลเหล่านั้นได้ และสนับสนุนให้บุคลากรรู้จักใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในการสร้างแผนงาน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้ และสอดคล้องกับ โอลิวาและพอลัส (Oliva and Pawlas) (2001) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของการนิเทศของผู้บริหารไว้ 4 ประการ คือ 1) บทบาทผู้ประสานงาน (coordinator) หมายถึง ผู้บริหารจะทำหน้าที่ประสานระหว่างหลักสูตรกับตัวผู้สอนโดยจะต้องรู้รายละเอียดต่าง ๆ ของกระบวนการจัดการศึกษา มีการชี้แนะครูให้ปฏิบัติตามเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ในฐานะผู้พัฒนาบุคลากรผู้นิเทศจะต้องมีการวางแผนร่วมกันกับครู มีการจัดโครงการอบรมต่าง ๆ มีการประเมินครู และจัดโครงการอบรมระหว่างการปฏิบัติการสอน 2) บทบาทที่ปรึกษา (consultant) หมายถึง ผู้บริหารต้องแสดงความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาบุคลากร โดยจะต้องให้การช่วยเหลือครูทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม สามารถที่จะให้ข้อเสนอแนะและข้อมูลแก่ครูได้ ผู้นิเทศต้องช่วยเหลือครูในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนและหาแนวทางให้วัตถุประสงค์นั้นมีความสำเร็จ จะต้องเป็นผู้ที่จะช่วยครูได้รับการพัฒนามีทักษะการสอนที่ดีสามารถที่จะสาธิตวิธีสอนที่ดีให้แก่ครูได้ 3) บทบาทผู้นำกลุ่ม (group leader) หมายถึง การที่ผู้บริหารเป็นผู้นำของกลุ่มครูได้มีการค้นหาวิธีการปรับปรุง

หลักสูตร ปรับปรุงวิธีการสอนหรือพัฒนาตนเอง จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับพลวัตของกลุ่มและสามารถแสดงความเป็นผู้มีทักษะของการเป็นผู้นำ ผู้นิเทศจะต้องช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายของกลุ่ม โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยจะต้องมีการจำแนกและส่งเสริมความเป็นผู้นำภายในกลุ่ม 4) บทบาทผู้ประเมิน (evaluator) หมายถึง ผู้บริหารสามารถช่วยเหลือครูในการประเมินวิธีสอนและประเมินหลักสูตร มีการช่วยครูในการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดหัวข้อประเด็นการวิจัย มีการช่วยเหลือครูในการประเมินการจัดชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการประเมินจุดอ่อนจุดแข็งของครูและช่วยเหลือครูในการคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหา เช่นเดียวกันกับณรงค์ชัย ศรีศตลักษณ์ (2553 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการนิเทศในโรงเรียนกลุ่มบางเลนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 จากผลการวิจัยการนิเทศในโรงเรียนพบว่าด้านการประเมินการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะทั่วไป

เพื่อเป็นแนวทางในเรื่องบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค – ลั่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารควรมีเครือข่ายในการดำเนินงานบทบาทการนิเทศเพื่อการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา
2. ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนให้แก่ครูทุกคนในสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น
3. ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลายและมีความเหมาะสมต่อบริบทของโรงเรียน อีกทั้งควรทำความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของครูแต่ละคนในสถานศึกษาเพื่อช่วย

ในการใช้หลักเกณฑ์และวิธีการนิเทศให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพของการนิเทศอย่างแท้จริง

4. ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรและสนับสนุนส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานนิเทศร่วมกัน

5. ผู้บริหารควรแสดงให้เห็นถึงความจริงใจและเป็นกัลยาณมิตรแก่ครูในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไตรโยค – ลิ่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ได้แพร่หลายออกไป

เพื่อเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าแก่ต่อผู้ที่สนใจเป็นแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไตรโยค – ลิ่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายไตรโยค – ลิ่นถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)

พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546), 23.

กิติมา ปรีดีติติก, “Instruction Leadership : บทบาทที่ไม่ควรลืม”. การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้, (กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2545), 154-155.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). การนิเทศภายในโรงเรียน (กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศน์)

จันทร์ธน์ อนุชิตอารมณ, “ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง นครปฐม ” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์, 2550), บทคัดย่อ.

ณรงค์ชัย ศรีศตลักษณ์, “การนิเทศในโรงเรียนกลุ่มบางเลน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2” (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553), บทคัดย่อ.

นิตย ประจงแต่ง, “บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต 2” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2548), บทคัดย่อ.

ปฐมา สิทธิสร, “บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี” (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551), บทคัดย่อ.

ปฐมา สิทธิสร, “บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี” (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551), 24.

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **การนิเทศการสอน** (กรุงเทพฯ: สีสเสริมกรุงเทพฯ, 2548), 67-68.
- ภัทรานิษฐ์ สุทธิแสงจันทร์, “บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554), 3.
- มหาวิทยาลัยนครพนม, 2554), บทคัดย่อ.
- วรรณภา หมาดเพ่ง, “บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551), บทคัดย่อ.
- วันทนา เมืองจันทร์, “บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542. **วารสารสถาบันพัฒนาการศึกษา**, 2555), เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/wijai.html>
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, **จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและปฏิบัติการ**. (กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545), 37.
- สังต์ อุทรานันท์, **การนิเทศการศึกษา : หลักการทฤษฎี และปฏิบัติ**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2530), 16.
- สิวาลัย สวัสดิ์รักษา, “การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4,” **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์** ปีที่ 9, ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2559): 181.
- สินธร คำเหมือน, “บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2550), 20-21.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **การนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายใน** (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ.เอ็ม.ที., 2543), 14.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **รวมกฎหมายการศึกษา** (ฉบับผู้ปฏิบัติ) เล่ม 3 (กรุงเทพฯ : สกศ., 2549), 51.
- Ben M Harris, **Supervisory Behavior in Education**, 3rd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall Inc., 1985), 10- 12.
- Carl D. Glickman, **Development Supervision: Alternative Practice for Helping Teachers Improve Instruction** (Washington D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development, 1981), 6
- Jone W. Best, **Research in Education** (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall Inc., 1970), 190.
- Kimball Wiles, **Supervision for Better Schools**, 5th ed. (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1983), 261-267.
- Malone, K., **Introduction to Educational Leadership**. 5th ed. (New Jersey: Prentice-Hall, 1994), 356.
- Peter F. Oliva and George E. Pawlas, **Supervision for today's schools**, 8th ed. (New York: John Wiley & Sons, 2001), 11-12.